

SOCIAL- OCH HÄLSOVÅRDSUTSKOTTETS BETÄNKANDE 28/1999 rd

Regeringens proposition med förslag till ändring av den privata sektorns arbetspensionslagstiftning och av lagar som har samband med den

INLEDNING

Remiss

Riksdagen remitterade den 30 november 1999 en proposition med förslag till ändring av den privata sektorns arbetspensionslagstiftning och av lagar som har samband med den (RP 165/1999 rd) till social- och hälsovårdsutskottet för beredning.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- överinspektör Maritta Hirvi, social- och hälsovårdsministeriet
- lagstiftningsrådet Markku Helin, justitieministeriet
- juristen Tarja Waris, Folkpensionsanstalten

- utvecklingschef Riitta Korpiluoma, Pensions- skyddscentralen
- juristen Päivi Huotari, Lantbruksföretagarnas Pensionsanstalt
- juristen Outi Raitoaho och sakkunniga Heli Sahala, Finlands Kommunförbund
- ombudsman Markus Äimälä, Industrins och Arbetsgivarnas Centralförbund TT
- ombudsman Jukka Karhu, Servicearbetsgi- varna
- juristen Markku Kojo, Akava r.f.
- direktör Kaarina Knuuti, Centralförbundet för lant- och skogsbruksproducenter MTK
- arbetsmarknadsombudet Pertti Rauhio, Företagarna i Finland
- juristen Ove Herrlin, Sjömanspensionskas- san.

PROPOSITIONEN

Regeringen föreslår ändringar i den privata sektorns arbetspensionslagstiftning och vissa anknytande lagar gällande lantbruket för att lagarna skall motsvara den reviderade förmynderskapslagstiftningen. I samband med förmynderskapslagstiftningen ändrades också lagen om förvaltningsförfarande och förvaltningsprocesslagen. Enligt förslaget skall rätten för den som ärendet gäller att föra talan inom arbetspensionssystemet och vid sökande av ändring i hu-

vudsak bestämmas enligt samma principer som vid förvaltningsförfarande och i förvaltningsrättslig lagskipning i allmänhet. Även bestämmelserna om utbetalning av pension ändras för att motsvara den nya förmynderskapslagstiftningen. Pension skall sökas av och betalas till den vars förmån det är fråga om, förutsatt att hans eller hennes handlingsbehörighet inte är begränsad i detta avseende eller inte annat bestäms någon annanstans i lag. Pension eller annan för-

mån till personer under 15 år och barnpension till en minderårig över 15 år betalas till intressebevakaren. Föräldrarna är vanligen en minderårigs intressebevakare.

Regeringen föreslår också att gränsen för pension som betalas ut som ett engångsbelopp höjs till det dubbla.

Enligt förslaget ändras också bestämmelserna om utbetalning av pension till någon annan instans än pensionstagaren eller dennes intressebevakare. Folkpensionsanstalten ges regressrätt till arbetspension om den har betalat ut folkpension till ett för stort belopp. Regressrätten gäller för samma tid för vilken någon genom ett lagakraftvunnet beslut beviljats arbetspension och arbetspensionsbeloppet rättas retroaktivt så att det blir större än tidigare. Pension skall däremot inte längre betalas till ett organ enligt socialvårdslagen för att användas för vården av pensionstagaren eller den vars uppehälle pensions-

tagaren är skyldig att medverka till. I det fallet kan för pensionstagaren förordnas en intressebevakare i enlighet med lagen om förmyndarverksamhet. I övrigt är ändringarna i de aktuella bestämmelserna tekniska.

Bestämmelserna om retroaktiv försäkring i lagen om pension för företagare och lagen om pension för lantbruksföretagare föreslås bli ändrade så att det är möjligt att ta upp försäkring retroaktivt bara för det löpande kalenderåret och de tre närmast föregående kalenderåren, oavsett om det är fråga om tvångsförsäkring eller om företagaren själv tar upp försäkring för sent. Samtidigt förtydligas bestämmelserna om påförande av förhöjning vid försummad försäkringsskyldighet i tekniskt hänseende. I lagen om pension för lantbruksföretagare slopas den onödiga särskilda samordningsgrunden.

De föreslagna lagarna avses träda i kraft den 1 januari 2000.

UTSKOTTETS STÄLLNINGSTAGANDEN

Motivering

Av de orsaker som framgår av propositionsmotiveringen och med stöd av erhållen utredning finner utskottet propositionen behövlig och ändamålsenlig. Utskottet tillstyrker lagförslagen.

Det förfarande i propositionen enligt vilket förmånen betalas till förmånstagaren själv i de fall när förmånstagaren har en intressebevakare men hans eller hennes handlingsbehörighet inte är begränsad är enligt utskottet inte motiverat. Av denna anledning föreslår utskottet att 19 b § 2 mom. i det första lagförslaget ändras. I fall av detta slag blir 31 § lagen om förmyndarverksamhet tillämplig. Enligt paragrafen skall nämligen huvudmannens fordringar betalas till intressebevakaren eller till huvudmannens konto som intressebevakaren anvisar så snart det handlar om egendom som intressebevakaren skall förvalta.

Förmånstagarens livsstil eller livssituation kan vara sådan att något slag av kontroll av bruket av pengar behövs, men givetvis då med för-

månstagarens samtycke. Det kan exempelvis handla om sjuka, handikappade, missbrukare av olika slag eller personer med spelberoende. För dessa fall föreslår social- och hälsovårdsutskottet ett förfarande där pensionen eller någon annan förmån kan betalas till ett kollegialt organ (socialnämnden) i kommunen för att användas för vård av förmånstagaren och familjen.

En förmån betalas till förmånstagaren på det sätt som överenskommits med honom eller henne och i avtalade poster. Förmånen skall användas för uppehållet under den tid för vilken förmånen betalas. Bara om det uttryckligen överenskommits något annat får förmånen användas för annat ändamål. Om förmånen är större än vad som går åt till uppehållet skall förmånstagaren fritt få disponera den överskjutande delen. En redovisning gällande förmånen skall föreläggas personen i fråga. Utskottet föreslår att dessa ändringar görs i samtliga lagförslag i propositionen.

Förslag till beslut

På grundval av det ovan anförda föreslår social- och hälsovårdsutskottet vördsamt

att det andra, det fjärde, det femte och det sjätte lagförslaget godkänns utan ändringar och

att det första, det tredje, det sjunde, det åttonde och det nionde lagförslaget i övrigt godkänns utan ändringar men att 19 b § och ikraftträdelsebestämmelsen i det första lagförslaget, 28 b § i det tredje lagförslaget, 43 § i det sjunde lagförslaget, 37 § i det åttonde lagförslaget och 40 § i det nionde lagförslaget med följande ändringar:

1:a lagförslaget**19 b §**

(1 mom. som i RP)

En förmån enligt denna lag betalas till den förmånstagare till vilken den har beviljats, om inte något annat bestäms i lag. Angående betalning av en förmån till (utesl.) någon som har en intressebevakare gäller i tillämpliga delar vad som bestäms i lagen om förmyndarverksamhet (442/1999). En förmån till den som inte har fyllt 15 år betalas dock till hans intressebevakare.

(3 mom. som i RP)

Om utbetalning av en förmån enligt denna lag till förmånstagaren själv inte kan anses ändamålsenlig på grund av förmånstagarens livsstil, sjukdom eller av någon annan särskild orsak och om intressebevakare inte förordnats för honom eller henne, kan pensionsanstalten med förmånstagarens samtycke besluta att förmånen skall betalas till ett i 6 § 1 mom. socialvårdslagen (710/1982) avsett organ i förmånstagarens bostadskommun för att användas till vård av förmånstagaren och av en sådan person vars uppehälle förmånstagaren enligt 2 § lagen om utkomststöd (1412/1997) är skyldig att dra försorg om. En på detta sätt utbetald förmån får inte i strid med förmånstagarens uttryckliga samtycke användas för något annat ändamål än

för omvårdnaden under den månad för vilken förmånen utbetalts. I det fall att förmånstagaren får vård eller omvårdnad enligt 19 c § 5 mom., skall förmånen användas i enlighet med 19 c § 5 mom. Framställning om utbetalning av förmånen kan läggas fram av förmånstagaren själv, hans eller hennes make, någon annan anhörig, den som huvudsakligen sköter om honom eller henne eller vederbörande kollegiala organ i kommunen. (Nytt)

(5 och 6 mom. som 4 och 5 mom. i RP)

Det belopp som nämns i 5 mom. justeras årligen vid ingången av januari månad enligt det index tal som fastställs för tillämpning av första meningen i 9 § 2 mom.

(1 och 2 mom. som i RP)

Lagens 19 b § 5 mom. och 19 c § 3 mom., tillämpas också på pension som har börjat innan lagen träder i kraft.

Det markbelopp som anges i 19 b § 5 mom. motsvarar det löneindex tal som fastställts för 1966.

3:e lagförslaget**28 b §**

(1 mom. som i RP)

En förmån enligt denna lag betalas till den förmånstagare till vilken den har beviljats, om inte något annat bestäms i lag. Angående betalning av en förmån till (utesl.) någon som har en intressebevakare gäller i tillämpliga delar vad som bestäms i lagen om förmyndarverksamhet (442/1999). En förmån till den som inte har fyllt 15 år betalas dock till hans intressebevakare.

(3 mom. som i RP)

Om utbetalning av en förmån enligt denna lag till förmånstagaren själv inte kan anses ändamålsenlig på grund av förmånstagarens livsstil, sjukdom eller av någon annan särskild orsak och om intressebevakare inte förordnats för honom eller henne, kan pensionsanstalten med för-

månstagarens samtycke besluta att förmånen skall betalas till ett i 6 § 1 mom. socialvårdslagen (710/1982) avsett organ i förmånstagarens boningskommun för att användas till vård av förmånstagaren och av en sådan person vars uppehälle förmånstagaren enligt 2 § lagen om utkomststöd (1412/1997) är skyldig att dra försorg om. En på detta sätt utbetald förmån får inte i strid med förmånstagarens uttryckliga samtycke användas för andra ändamål än för omvårdnaden under den månad för vilken förmånen betalts. I det fall att förmånstagaren får vård eller omvårdnad enligt 28 c § 5 mom., skall förmånen användas i enlighet med 28 c § 5 mom. Framställning om utbetalning av förmånen kan läggas fram av förmånstagaren eller hennes make, någon annan anhörig, den som huvudsakligen sköter om honom eller henne eller vederbörande kollegiala organ i kommunen. (Nytt)

I fråga om betalning av pension enligt denna lag som ett engångsbelopp iakttas i tillämpliga delar vad som bestäms i 19 b § 5—7 mom. lagen om pension för arbetstagare.

7:e lagförslaget

43 §

Om inte något annat följer av denna lag, gäller för generationsväxlingspension i tillämpliga delar dessutom 8 g, 9, 9 a och 10 c §, 12 § 1 mom. 5 punkten, 16 §, 17 § 2 och 3 mom., 17 a §, 18 § 2 och 3 mom., 19 b § 1—4 mom. samt 19 c § 2—7 mom., 19 d, 20, 21 och 21 a—21 e § lagen om pension för arbetstagare samt 16 och 17 §

och 19 § 5—7 mom. lagen om pension för lantbruksföretagare.

8:e lagförslaget

37 §

Om inte något annat följer av denna lag, gäller för avträdelseersättning i tillämpliga delar dessutom 9, 9 a och 10 c §, 12 § 1 mom. 5 punkten, 16 §, 17 § 2 och 3 mom., 17 a §, 18 § 2 och 3 mom., 19 b § 1—4 mom. samt 19 c § 2—7 mom., 19 d, 20, 21 och 21 a—21 e § lagen om pension för arbetstagare samt 16—18 och 19 § 5—7 mom. lagen om pension för lantbruksföretagare.

9:e lagförslaget

40 §

Om inte något annat följer av denna lag, gäller för avträdelsestödet i tillämpliga delar 8 g, 9, 9 a och 10 c, 12 § 1 mom. 5 punkten, 16 §, 17 § 2 och 3 mom., 17 a §, 18 § 2 och 3 mom., 19 b § 1—4 mom. samt 19 c § 2—7 mom., 19 d, 20, 21 och 21 a—21 e § lagen om pension för arbetstagare samt 16—18 § och 19 § 5—7 mom. lagen om pension för lantbruksföretagare.

Helsingfors den 9 december 1999

I den avgörande behandlingen deltog

ordf. Marjatta Vehkaoja /sd
medl. Eero Akaan-Penttilä /saml
Merikukka Forsius /gröna
Tuula Haatainen /sd
Saara Karhu /sd
Niilo Keränen /cent

Valto Koski /sd
Marjaana Koskinen /sd
Pehr Löf /sv
Päivi Räsänen /fkf
Sari Sarkomaa /saml
Marjatta Stenius-Kaukonen /vänst.

